

Hij zal voorzeker nog vele obstakelen te braveeren hebben en in een tijd als de onze, in welke ik vooral een periode van voorbereiding zou willen zien, is er betrekkelijk weinig aanmoediging voor de geestelijke waarden in den kunstenaar, maar de aanhouder wint en zoo is bij van Gelder het wachten op den kans, welke hem in staat zal stellen in belangrijker opdrachten zich geheel uit te leven.

Die opdrachten is hij ten volle waard en daarvan moet het ten slotte toch komen....

In batiks, borduursels, lampen en klokken, bakjes en blaadjes, speelgoed en ontwerpen voor emailleerwerk en mozaïeken evenzeer als in een karakteristiek hoekig gehouden stoel en tafel toont de maker immers van het rechte hout te zijn gesneden. Maar bovenal spreekt zijn volledig kunstenaarschap in enkele, weinig opvallende doch niettemin zeer opmerkelijke afdrukken van hout- en linoleumsneden en etsen, waarin hij ongetwijfeld het sterkst de directe uitspraak der ziel nabij streeft. En is deze laatste niet eigenlijk kern van alles?

OTTO VAN TUSSENBROEK.

KALENDERS VOOR 1926.

Was vroeger jaren de Hoytema-kalender ons een welkome en aangename verrassing tegen de Kerstdagen, omdat zij ons iedere maand een mooie „versiering aan den wand” waarborgde, kwam daarna Rueter met zijn meer praktisch-aesthetisch gebruiksvoorwerp, thans is het aantal ontwerpers die de opzet en indeeling der beide bovengenoemde kalenders gevolgd hebben, legio.

Nu eens domineert de plaat, dan weer het cijferblok, soms is er getracht eenheid in beide te brengen. Dit laatste schijnt echter het moeilijkste te zijn; want bij verreweg de meeste kalenders kan men zien, dat „het praktische deel”, voor den ontwerper een noodzakelijk kwaad is geweest, om de uitgave zijner prenten mogelijk te maken; zóó zelfs dat het verband soms geheel ontbreekt, ja het cijferblok aan duidelijkheid zeer veel te wenschen overlaat.

Verleden jaar zijn, naar ik meen voor het eerst, J. Franken Pzn., en H. v. d. Stok met een houtsnede-kalender voor den dag gekomen. Ook zij hadden platen gesneden die, in een stevige omlijsting gevat, als kopstukken dienden op een blad, waaraan de onderruimte door cijfers voor een tweetal maanden was ingenomen. Een onafscheidelijk deel zijn zij dus niet geworden, en, evenals bij Hoytema's kalender, doen wij het best het ondergedeelte er zoo gauw mogelijk af te snijden en de bovenprent afzonderlijk te beschouwen en in te lijsten.

Bezien wij ze dan ook, als plaat-zonder-meer, (waarbij wij de kalender op den koop toe krijgen), dan kunnen wij de grafische kwaliteiten, de houtsnede-structuur in beide waardeeren.

Is Van der Stok meer decoratief in zijn dierfiguren, Franken's werk is de kunst der verbeelding; zij is niet louter versiering of verluchting, maar een voorstelling die ons een gedachte suggereert.

Van der Stok tracht naar een „vulling van het vlak”, en steekt in kris en bij kras met zijn guts de witte vogels uit den zwarten fond. Zijn techniek is zuiver en echt, soms voor de flamingo's o.i. wat te zwaar. Dergelijke sierlijke ranke beesten hebben een soepeler, gevoeliger lijn noodig; voor de sneeuwhoen, de pinguins en de ooievaar is zijn techniek beter geëigend.

Jan Franken heeft voor de maanden Januari en Februari een „stadje in den winter” gemaakt. In Maart en April het arbeidersgezin aan den maaltijd, de voorjaarsmaanden symboliseert hij door een jong boeren-deerntje onder een boom, waarvan de lichte behandeling van het loof ons aan bloesem doet denken.

Ook den zomer en herfst synthetiseert hij in het landschap, om den winter te besluiten met een tweetal oude, moede zwervers.

Van uitbeelding en gedachte gaat zijn werk dieper dan dat van v. d. Stok. Hij wil méér bereiken, dan eenvoudig een afbeelding, en hij bereikt dit ook dikwijls. Zijn prenten wekken een sfeer, die past bij de maanden, waar zij boven geplaatst zijn, en die ons in den loop van het jaar, 'slevensgang doen kennen.

Een andere kalender, die vorige jaren wat droog en saai was, en ook als „geheel” nu nog niet bijster geslaagd, omdat zij nòch decoratief, nòch naturalistisch is, werd ontworpen door Chr. le Roy.

Het is een artistiek-botanische kalender, en als zoodanig is „de botanie” dan ook het uitgangspunt geweest. Dit jaar echter is meer getracht van de teekeningen der planten iets aardigs en pittigs te maken, wat bij enkele bladen ook wel gelukt is. De moeilijkheid is hier om de planten, botanisch juist te teekenen en er tevens een goede, evenwichtige plaat van te maken, en dit is lang niet ieders werk.

Van der Vecht heeft, met zijn in zwarten steendruk met wat goud uitgevoerde kalender, gepoogd in vier bladen de wisselingen des jaars te symboliseeren, en het is meer de suggestieve prent-aan-den-wand, dan de kalender waar hij het oog op gehad heeft. Als kalender zijn de bladen te onduidelijk, onbruikbaar feitelijk. Zijn letters en cijfers vormen slechts een soort omlijsting van de plaat die op zich zelf wel van een fijnen toon, van een rijke verbeelding is, en als zoodanig dan ook een rustige, beschaafde versiering onzer kamer.

Zonderling loopen deze vier door kunstenaars ontworpen kalenders in opvatting uiteen; zij komen allen slechts hierin overeen, dat het doel waarom het gaat bij een kalender, voor geen der ontwerpers het uitgangspunt is geweest. Wij kunnen ze dan ook feitelijk niet als kalenders beschouwen, maar willen ze als houtsnede en litho echter gaarne waardeeren. R. W. P. Jr.